МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ОСНОВИ НА ПРИВАТНО ПРАВО

за III година

ЕКОНОМСКА, ПРАВНА И ТРГОВСКА СТРУКА
правен техничар

Скопје, мај 2001 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ОСНОВИ НА ПРИВАТНО ПРАВО

1.2. Образовен профил и група струки на кои им припаѓа наставниот предмет

1.2.1. Образовен профил: Правен техничар
1.2.2. Група струки: Економска, правна и трговска струка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година (фаза) на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно (неделен контакт): 4 часа
1.5.2. Број на часови годишно (квота на изучување): 144 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Целта на наставата по наставниот предмет *основи на приватно право,* е ученикот да стекне знаења, умешност и способност од приватното право (граѓанското право, стварното право и правото на интелектуална сопственост).

Од општата цел на наставата по предметот *основи на приватно право,* произлегуваат следниве посредни цели:

- ученикот да го разграничува приватното од јавното право;
- да ги разликува изворите и нормите на граѓанското право;
- да ги толкува нормите на граѓанското право со кои се регулираат граѓанско Ђ правните односи;
- да ги сфати граѓанско правните факти;
- да ги применува во граѓанско Ђ правниот промет;
- да ги разликува субјектите и објектите на граѓанско Ђ правниот однос;
- да го разбере значењето на граѓанско правниот деликт;
- да ги идентификува начините на стекнување на правата од граѓанско Ђ правните односи;
- да ги почитува правата и правилата од граѓанско Ђ правниот промет;
- да ги објасни правните основи и содржината на застапувањето;
- да го разбере предметот на стварното право;
- да го почитува правото на сопственост;
- да го идентификува значењето на интелектуалната сопственост (правото на индустриска сопственост и авторското право;
- да развива чувство и свест за неповредување на авторските права.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на програмските содржини на наставниот предмет *основи на приватно право*, односно за постигнување на зацртаните цели, потребни се претходни знаења од областа на наставните предмети *основи на јавно право* од втора година, *основи на правото* од прва и втора година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ВОВЕД ВО ПРИВАТНОТО ПРАВО	**3**	Ученикот: - да го објасни поимот на приватното право; - да ги сфати карактеристиките на приватното право; - да го разликува приватното од јавното право.	Наставникот; - презентира шема за разграничувањето на приватното од јавното право со употреба на хамер или графоскоп при што во изработка на шемата да учествуваат и учениците.	*1. Основи на јавно право за ИИ година* Тематска целина: - поим за јавно и приватно право *2.Основи на правото за ИИ година* Тематска целина: - основни поими за правото. *3.Основи на правото за И година* Тематски целини: - поим на право; - правни односи; - субјекти на правото; - правни дела.

2. ОПШТ ДЕЛ НА ГРАЃАНСКО ПРАВО **2.1. СУБЈЕКТИ И ОБЈЕКТИ НА ГРАЃАНСКОТО ПРАВО** **2.2. ГРАЃАНСКО ПРАВЕН ОДНОС**	**67**	- да го дефинира поимот на граѓанското право; - да го определи предметот на граѓанското право; - да го опише настанувањето на граѓанското право; - да ги разграничи изворите на граѓанското право: материјалните од формални извори; - да ги класифицира нормите на граѓанското право; - да го објасни поимот, функцијата и видовите на толкување на граѓанско Ђ правните норми; - да го определи поимот и составните елементи на граѓанско - правниот однос; - да ги карактеризира субјективните права (поим, суштина на правото); - да ја сфати правната положба на субјектите во граѓанското право; - да ги определи видовите на субјекти и нивното настанување; - да ги карактеризира способностите и атрибутите на субјектите; - да ги идентификува објектите во граѓанското право; - да ја сфати содржината на граѓанско - правните односи;	- презентира извори на граѓанското право; - ги задолжува учениците самостојно да обезбедат примери од практика за изворите на граѓанското право (закони, договори, узанси и др.) - читање на одредби од закони; - прикажува и објаснува шематски приказ за субјектите и објектите во граѓанското право, и граѓанско - правните факти со употреба на графоскоп или ЛЦД проектор. - демонстрира и ги објаснува видовите на граѓанско - правни факти со посебен акцент на граѓанско - правниот деликт преку шематски приказ на ЛЦД проектор; - насочува дискусија за поимот, видовите, формите и модификациите на	*1. Основи на приватно право за ИИИ година* Со претходната тематска целина *1.Основи на правото за И година* Тематски целини: - субјекти на правото; - извори на правото; - правни работи.

		- да ги разграничува видовите на граѓанско - правни факти; - да ја сфати волјата и граѓанско Ђ правните теории за волја; - да го разбере граѓанско - правниот деликт и настаните; - да ги идентификува обележјата на деликтот; - да ги разликува претпоставките од фикциите; - да го класифицира стекнувањето и губењето на правата: оригинерно и деривативно; - да го сфати правниот и економскиот промет на правата; - да го идентификува предметот и средствата на прометот; - да го истакне значењето на причинско Ђ последичната врска на прометот; - да го објасни престанокот и промените во граѓанско - правните односи; - да го идентификува правното дело; - да ги разграничи видовите и модификациите на правните дела; - да го истакне значењето на вршењето и заштитата на правата (средства за правна заштита);	правно дело со употреба на графоскоп при што учениците работат во групи; - презентира примери од договори, откази, тестаменти и други правни дела од практиката; - организира вежби преку групна работа за пресметување на рокови за застареноста; - презентира примери на полномошна од практиката.	

		- да го разбере значењето на застареност и роковите на застарување; - да се запознае со застапувањето; - да ги разбере правните основи и содржината на застапувањето; - да ги идентификува застапниците и видовите полномошна; - да го објасни престанувањето на застапувањето.		
3. СТВАРНО ПРАВО **3.1. СОПСТВЕНОСТ** **3.2. СЛУЖБЕНОСТИ И ВЛАДЕНИЕ** **3.3. ЗАЛОЖНО ПРАВО**	**50**	- да ја препознава теоријата за стварното право; - да го сфати предметот на стварното право; - да ги класифицира стварите (предмети, пари, хартии од вредност, вредносни ствари и други); - да го разбере поимот на сопственоста; - да ја карактеризира сопственоста; - да ги разликува видовите на сопственост во Р Македонија; - да го идентификува престанувањето на правото на сопственост; - да ја елаборира заштитата на сопственоста во случај на повреда на сопственичките овластувања	- прикажува и објаснува шематски приказ за видовите на ствари и стварно - правните факти. - дискутира за сопственоста како стварно - правен однос и нејзините карактеристики. - презентира и објаснува шематски приказ со употреба на ЛЦД проектор за видовите на сопственост во РМ. - презентира и објаснува графички приказ за владението и неговите видови;	1.*Основи на приватно право за III година* Со претходната тематска целина. 2.*Основи на правото за II година* Тематска целина: - основи на облигационото право.

		(тужба за вознемирување, сопственичка тужба,тужба врз основа на претпоставена сопственост); - да ги разликува начините на стекнување на сопственост: оригинерна, деривативна, по пат на наследство и други начини; - да го разбере поимот и суштината на правото на службеност; - да ги објасни карактеристиките на службеностите; - да ги класифицира видовите на службености; - да го елаборира настанувањето и губењето на службеностите; - да го разбере владението како фактичка власт врз стварите; - да ги идентификува субјектите и објектите на владението; - да ги класифицира видовите на владение според: а) потеклото; б) содржината на волјата на владетелот; ц) правната основа; - да ги објасни начините на прибавување на владение, неговата заштита и престанок;	- насочува дискусија, презентира шематски приказ изработен на хамер (се препорачува учество на учениците во изработката) за: а) правото на службеност б) правото на залога. - презентира акти од практиката за ставање на недвижности под хипотека.	

		- да го разбере поимот на залог како стварно субјективно право; - да ги објасни карактеристиките на заложното право; - да ги класифицира видовите на залога од хипотеката; - да го објасни престанокот на заложното право.		
4. ИНТЕЛЕК-ТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ **4.1. ПРОНАЈДУВАЧКО ПРАВО** **4.2. АВТОРСКО ПРАВО**	**22**	- да се запознае со поимот и видовите на интелектуална сопственост; - да ги идентификува правата од индустриска сопственост (патенти, лиценци, модели или мостри, стоковни и услужни жигови и ознака за потекло на стоката); - да го сфати значењето на кнођ - хођ (знаење - умеење); - да го истакне значењето на правната заштита на правата од индустриската сопственост; - да ги определи поимите од авторското право: авторско дело и авторски права; - да ја идентификува содржината на авторските права (морални, материјални и други права на	- организира посета на Авторска агенција и на Заводот за заштита на индустриска сопственост. - насочено води дискусија за правата од интелектуална сопственост; - поттикнува и организира групна работа за подготвителни дејства (подготвување на документација за тужење на неовластените корисници на авторски дела, прибирање на приговори, прибирање на доказен материјал, реакции и сл.) за заштита	*1. Основи на правото за И година* Тематска целина: - субјекти и објекти на правото. *2.Основи на приватно право за ИИИ година* Со претходната тематска целина.

		авторот); - да ја истакне нужноста од законска дозвола за користење на правата од авторското право; - да го карактеризира авторското право и склучувањето на издавачки договор; - да ги разликува видовите на авторски дела (аудио, визуелни дела, компјутерски програми и сл.); - да ги открие сродните права на авторското право (правата на издавачите, на продуцентите и др.); - да ја сфати нужноста од заштита на авторските права; - да ја објасни деликтната одговорност за причинета штета на авторските права; - да ги опише општите правила за деликтната одговорност; - да ја препознава одговорноста за друго лице; - да ја идентификува одговорноста за причинета штета од животни и од предмети.	на правата на сопственост. - читање на закони, тесктови од плагијати и сл.	

4.2. Наставни методи и активности на учење

За реализација на наставата по наставниот предмет *основи на приватно право*, согласно поставените цели на наставниот предмет, како основни *наставни методи* ќе се користат: водење на насочена дискусија, решавање на проблеми и симулација на реални ситуации, учење преку сопствено откривање, слободни задачи, тимска настава и сл.
Активности на ученикот: да дискутира, да применува правила и законитости, да набљудува, да слуша, да прибележува, да повторува, да објаснува, да чита, да толкува позитивни законски прописи, да презентира, да открива во група и независно, да размислува критички, да дава свој суд, да работи домашни задачи.
Активности на наставникот се: организирање, планирање и подготовка на наставата, давање инструкции за работа, поттикнување на дискусии, објаснување, поставување прашања, оценување и поттикнување на самооценување и креативност од страна на учениците, симулирање на процеси и реални ситуации, презентирање, правење забелешки.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Процесот на учење во наставата по наставниот предмет *основи на приватно право,* се изведува преку теоретска и практична настава во училница, организирани посети на трговски друштва и институции, организирани информативни средби, разговори и дискусии со претставници Ђ стручни лица од практиката, во училиштето или во институциите и друштвата, со цел да се интегрираат знаењата и ставовите со практичните умеења на учениците. Наставата по овој наставен предмет, се реализира и преку индивидуални домашни задачи, кои можат да се изведуваат дома и во училиштето. Образовните активности по предметот, *основи на приватно право* се организирани во две полугодија, четири тримесечија и неделен распоред на часовите.

4.4. Наставни средства и помагала

За поуспешна реализација на целите на наставниот предмет *основи на приватно право,* потребно е да се користи: графоскоп, графофолии, ТВ, видеорикордер, видеоленти, компјутерска опрема, ЛЦД проектор, публикации, обрасци, шеми и сл. Литература потребна за реализација на наставата, како за наставниците така и за учениците, е учебник за овој наставен

предмет, наставни помошни материјали, стручни списанија, закони и практикуми од соодветни области, коментари на законите.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигнувањата на учениците, се врши преку континуирано следење во текот на учебната година, усно и писмено - преку тестови на знаења за секоја тема одделно, писмените извештаи за реализирани активности на учениците, креативноста, постигнувањата и резултатите од тимската работа, индивидуалните домашни задачи, покажан интерес и активно учество на учениците на часовите.

Во текот на учебната година учениците се оценуваат со најмалку две оценки за секое полугодие, а се утврдуваат полугодишни и годишни оценки. Доколку ученикот не покаже резултати во реализирањето на конкретните цели на Наставната програма, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Покрај условите пропишани со Законот за средно образование, наставникот треба да ги поседува следниве персонални, професионални и педагошки карактеристики: да го мотивира и да влијае позитивно на ученикот со својот начин на изразување, углед, појава, подготвеност за дополнителна работа, образование, систем на вредности и идеали; да соработува со другите наставници, стручни работници, социјални партнери, стручни институции; да поседува способност за изведување на настава и комуникација со учениците; да поседува способност за примена на современа образовна технологија; да поседува способност за планирање, организирање, воведување новини во наставниот процес, како и способност за професионално и педагошко самообразување; да е комуникативен и креативен.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по право ВИИ 1, со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит;.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За реализација на Наставната програма по *основи на приватно право,* ќе се користи училиница или кабинет опремен со наставни средства, помагала и опрема согласно Нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај, 2001 година
7.2. Датум на превземање: мај 2008 година

7.2. Состав на работната група:

1. Снежана Димовска, советник, Биро за развој на образованието, Скопје
2. Д-р Арсен Јаневски, професор, Правен факултет, Скопје
3. Ѓорѓи Бајлозов, советник, Министерство за економија,Скопје
4. Ана Аџиева, наставник, ДСЕПУ вВасил Антевски - Дренг, Скопје
5. Ленче Кузмановска, наставник, ДСЕПУ вВасил Антевски - Дренг, Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2001 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за *основи на приватно право,* ја одобри (донесе) : министерот за образование и наука со решение број 11-2934/1 од 27.06.2001 година.